

EPIC: Explaining, Preventing, and Intervening in organized Crime involvement

Resultaten systematische literatuurreviews

I. Adamse
Q. Nguyen
E. Boertien
S. van Deuren
V. Eichelsheim
A. Blokland

Amsterdam, maart 2023

Er is sprake van groeiende bewustwording en toenemende zorg over de met name jonge aanwas in de georganiseerde criminaliteit. De zorgen dat jongeren steeds vroeger betrokken raken bij georganiseerde criminaliteit hebben ertoe geleid dat in verschillende Nederlandse gemeenten interventies zijn opgestart om ingroei en doorgroei van jongeren in de georganiseerde criminaliteit te verminderen en te voorkomen. Een consortium van onderzoekers, beleidsmakers en praktijkpartners heeft met steun vanuit de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) het EPIC-project opgezet: Explaining, Preventing, and Intervening in organized Crime involvement. Het doel van dit onderzoek is het effectief verminderen van de betrokkenheid van jongeren bij de georganiseerde criminaliteit.

Allereerst is, conform het projectvoorstel, door middel van systematische literatuurreviews de reeds aanwezige wetenschappelijke kennis over enerzijds de risico- en beschermende factoren voor toetreding tot de georganiseerde criminaliteit, en anderzijds de (internationale) beschikbaarheid en effectiviteit van interventies die als doel hebben de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te verminderen, onderzocht. Ten tweede is de latent aanwezige kennis bij verschillende stakeholders (e.g., gemeenten, jongeren) in kaart gebracht over deze onderwerpen. In combinatie geven zij een goed beeld van de huidige beschikbare kennis over de processen van aanwas in georganiseerde criminaliteit en effectieve manieren om dit te voorkomen en te verminderen, zowel in Nederland als daarbuiten.

Opzet en methode van onderzoek

De basis van het onderzoek wordt gevormd door twee systematische reviews van bestaande wetenschappelijke studies. De eerste systematische review richt zich zowel op de risicofactoren die de kans op ingroeien in georganiseerde criminaliteitsgroepen vergroten als op de beschermende factoren die die kans juist verkleinen. Hierbij is op grond van de literatuur onderscheid gemaakt in vier verschillende typen ingroeimechanismen: actieve rekrutering door georganiseerde criminaliteitsgroepen, zelfselectie door individuen, ingroeien in lidmaatschap van een georganiseerde criminaliteitsgroep (via sociale structuren) en het opzetten van een eigen georganiseerde criminaliteitsgroep. Het doel van de tweede systematische review is inzicht te verkrijgen in het huidige aanbod van interventies die de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit en georganiseerde criminaliteitsgroepen verminderen. Hierbij wordt specifiek gekeken naar de effectiviteit en werkbare elementen van de bestaande interventies.

Door een systematische vergelijking van bestaand onderzoek kan inzicht worden verkregen in de mate waarin bestaande interventies aangrijpen op de belangrijkste risico- en beschermende factoren en welke risico- en beschermende factoren in de huidige interventies onderbelicht blijven. Alhoewel het zwaartepunt van de reviews ligt bij de betrokkenheid van jongeren in de georganiseerde criminaliteit, zijn de literatuurzoekopdrachten niet beperkt tot alleen jongeren. De beschikbare literatuur over risico- en beschermingsfactoren en interventies gericht op de betrokkenheid van volwassenen bij georganiseerde criminaliteit zou ook relevant kunnen zijn voor het perspectief op jongeren. In het codeerschema van de systematische reviews zijn daarom specifieke leeftijdscategorieën opgenomen om een onderscheid te maken tussen verschillende leeftijdsgroepen (kinderen, jongeren en volwassenen).

Resultaten

Risico- en beschermende factoren voor ingroei in georganiseerde criminaliteitsgroepen

Op basis van verschillende zoektermen, zoals 'organized crime', 'risk' en 'factor' is uit zes primaire databases wetenschappelijke literatuur opgehaald. Na het ontdebellen van de literatuur, zijn in totaal 35.353 document overgebleven en meegenomen naar de titel en abstract screeningsfase. De documenten zijn geüpload in ASReview, een softwareprogramma dat machine learning technieken toepast om het screenen van de titels en abstracts te versnellen. De titel en abstract screeningsfase en verschillende referentiechecks leverden **51 relevante documenten** die ingaan op de risico- en beschermende factoren voor ingroei in de georganiseerde criminaliteit (zie Appendix 1 voor de flowchart). De risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij een georganiseerde criminaliteitsgroep zijn gecategoriseerd in zes groepen: individuele, familiere, peergroep, school, omgevings- en overige factoren.

Individuele risico- en beschermende factoren: **mannen** en personen die behoren tot een **etnische minderheid** hebben een groter risico om toe te treden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep dan vrouwen en personen die niet tot een etnische minderheidsgroep horen. De meerderheid van de geïncludeerde studies suggereert verder dat personen die toetreden tot georganiseerde criminaliteitsgroepen legaal werk hebben. Een **bepaalde maatschappelijke positie of baan** vergroot mogelijk de kans op toetreding voor individuen. Zelfstandig ondernemers (e.g., belastingadviseurs, advocaten en accountants) lopen bijvoorbeeld meer risico op toetreding, net zoals personen die werkzaam zijn in sectoren die zogenaamde legale kans structuren bieden (e.g., politie, douane of burgerzaken), met een bepaalde mate van (internationale) mobiliteit (e.g., taxichauffeurs, luchthavenmedewerkers en autodealers) en beroepen met een overwegend sociaal aspect waarbij niet de baan per se, maar het sociale contact via de baan het risico op toetreding tot georganiseerde criminaliteitsgroepen kan vergroten (e.g., bartenders, uitsmijters en coffeeshopmedewerkers).

Bovendien laten de geïncludeerde studies zien dat de meerderheid van daders van georganiseerde criminaliteit ten minste een strafbaar feit heeft gepleegd voor toetreding tot een georganiseerde criminaliteitsgroep. Het risico op het toetreden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep wordt versterkt naarmate **het aantal eerder gepleegde strafbare feiten** toeneemt en dan vooral als personen zich voorafgaand aan toetreding tot een georganiseerde criminaliteitsgroep inlaten met **criminaliteitsvormen** als geweld, drugs- en vermogenscriminaliteit.

Familiaire risico en beschermende factoren: het hebben van **criminele familieleden** vergroot het risico op toetreding tot een georganiseerde criminaliteitsgroep. In het bijzonder hebben zonen waarvan **de moeder** betrokken is bij georganiseerde criminaliteit een drie keer zo groot risico om toe te treden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep dan zonen waarvan de vader betrokken is bij georganiseerde criminaliteit. Een dergelijk verband werd niet gevonden voor dochters.

Peergroep risico en beschermende factoren: personen met **criminele vrienden** hebben een groter risico om betrokken te raken bij een georganiseerde criminaliteitsgroep. Een verklaring voor de rol van familie- en vriendschapsbanden is het belang van vertrouwen in de georganiseerde criminaliteit. Familie- en vriendschapsbanden kunnen de basis vormen voor een vertrouwensrelatie tussen personen. Bovendien vergroot betrokkenheid bij een deviante jeugdgroep waar geweld, vandalisme en ander antisociaal gedrag onderdeel is van de recreatieve activiteiten het risico op toetreding tot georganiseerde criminaliteitsgroepen.

School risico en beschermende factoren: de geïncludeerde studies laten zien dat personen die toetreden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep over het algemeen **geen tot een laag opleidingsniveau** hebben doordat personen ofwel geen toegang tot school hebben ofwel vroegtijdig school hebben verlaten.

Omgevingsrisico- en beschermende factoren: het **wonen in de nabijheid** van een bestaande georganiseerde criminaliteitsgroep en **het bezoeken van locaties** die de leden van dergelijke groepen ook bezoeken, lijken het risico op toetreding tot de betreffende georganiseerde criminaliteitsgroep te vergroten. Hoe dichter een persoon in de buurt woont waar georganiseerde criminaliteitsgroepen opereren, hoe groter het risico op betrokkenheid bij de betreffende georganiseerde criminaliteitsgroep.

Overige risico en beschermende factoren: uit de geïncludeerde studies voorts naar voren dat **negatieve levensgebeurtenissen**, zoals het overlijden van een familielid, het risico op toetreding tot een georganiseerde criminaliteitsgroep kan vergroten (zie Appendix 2 voor een overzichtstabel van de risico en beschermende factoren per onderscheiden groep).

Hoewel er relatief weinig prospectief kwantitatief onderzoek gedaan is naar de afzonderlijke ingroeimechanismen, zijn er redenen om te vermoeden dat risico- en beschermende factoren voor toetreding tot georganiseerde criminaliteitsgroepen mogelijk verschillen **naar gelang het type ingroeimechanisme**. **Actieve rekrutering**, ook verreweg het meest onderzocht, door georganiseerde criminaliteitsgroepen kan worden geassocieerd met de meeste risico en beschermende factoren. Voor dit type ingroeimechanisme lijken factoren, zoals het hebben van criminele vrienden, legaal werk¹ (bijvoorbeeld het bezitten van een klein bedrijf of werken in de transportsector), een criminele geschiedenis, een crimineel familielid/criminele familie en wonen in de nabijheid van een georganiseerde criminaliteitsgroep of het bezoeken van locaties die worden bezocht door leden van de georganiseerde criminaliteitsgroep, het risico tot toetreding te vergroten. Voor het tweede ingroeimechanisme, **zelfselectie door individuen**, lijken vooral werk en het hebben van criminele vrienden het risico op toetreding tot een georganiseerde criminaliteitsgroep te vergroten. Ten aanzien van werk suggereren de geïncludeerde studies bijvoorbeeld dat de sociale contacten die een persoon opdoet tijdens zijn werkzaamheden, het risico op zelfselectie in de georganiseerde criminaliteitsgroep kan vergroten. Een risicofactor die het **ingroeien in lidmaatschap van een georganiseerde criminaliteitsgroep** lijkt te vergroten is het hebben van criminele familieleden. Het op jonge leeftijd worden blootgesteld aan familieleden die zich inlaten met (verschillende vormen van) criminaliteit, kan antisociaal en crimineel gedrag normaliseren of aanleren. Risicofactoren voor het **opzetten van een eigen georganiseerde criminaliteitsgroep** zijn het hebben van criminele vrienden en de woonplaats van een individu (zie Appendix 3 voor een overzichtstabel van de risico en beschermende factoren per ingroeimechanisme). Het onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat een sociale omgeving die het leggen van contacten en het zaken doen op het hoogste niveau van de drugs wereld vergemakkelijkt, de kans op het opzetten van een georganiseerde criminaliteitsgroep vergroot.

¹ In een aantal studies werd het *niet* hebben van werk juist genoemd als een risicofactor voor actieve rekrutering door een georganiseerde criminaliteitsgroep.

Interventies om betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit te verminderen

Het doel van de systematische review was om (1) een overzicht te geven van de in de wetenschappelijke literatuur bekende interventies die moeten voorkomen dat personen betrokken raken bij georganiseerde criminaliteit of bestaande betrokkenheid verminderen, (2) de effectiviteit van deze interventies te toetsen en (3) de werkzame elementen van deze interventies te onderzoeken. Op basis van verschillende zoektermen, zoals 'organized crime', 'prevention' en 'intervention', is uit zes primaire databases wetenschappelijke literatuur opgehaald. Na het ontdebellen van de literatuur, zijn in totaal 13.409 documenten overgebleven en meegenomen naar de titel en abstract screeningsfase. De titel en abstract screeningsfase en referentiechecks hebben **twee relevante documenten** opgeleverd die op enige wijze ingaan op (preventieve) interventies of programma's om de individuele betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit te verminderen (zie Appendix 4 voor de flowchart). De twee geïnccludeerde studies hebben beide betrekking op kwalitatief onderzoeken. Beide studies benoemen de risicofactoren waar de interventie zich op heeft gericht, zoals een gebrek aan een positief rolmodel, werkloosheid en het ontbreken van een sociaal steunnetwerk. Beide interventies richten zich op het bieden van sociale ondersteuning aan jongeren met een verleden in georganiseerde criminaliteit. Een van de studies heeft betrekking op een op maat gemaakte interventie waarbij mentoren werden ingezet bij een groep van 22 jongeren die betrokken waren bij zware en georganiseerde criminaliteit. Het idee achter de interventie is dat mentoren kunnen dienen als positieve rolmodellen voor jongeren en hen kunnen helpen in verschillende aspecten van het leven. Zo boden de mentoren de deelnemende jongeren steun, één-op-één toezicht en vergemakkelijkten ze de toegang tot onderwijs en/of werk. Op basis van interviews met de betrokken mentoren laten de resultaten van de studie zien dat de houding van de jongeren positief lijkt te veranderen (meer respect voor leraren en ouders, minder vloeken en vaker op tijd op afspraken komen). Bovendien vonden drie van de 22 deelnemende jongeren tijdens de interventie een baan of gingen weer naar school. Voor twee jongeren kan dit resultaat mogelijk gedeeltelijk worden toegeschreven aan de aanvullende steun die zij na de eerste periode van de interventie kregen.

De kwaliteit van de studies liet te wensen over, bijvoorbeeld door het **ontbreken van een goede controlegroep** en **onduidelijke omschrijvingen van de interventie** en **uitkomstmaat**. De uitkomsten van de systematische review kunnen hierdoor geen antwoord geven op de vraag of mogelijk positieve veranderingen ook daadwerkelijk kunnen worden toegeschreven aan de interventie. Hoe effectief bestaande interventies in de georganiseerde criminaliteit zijn, laat staan wat de werkzame elementen van de onderzochte interventies zijn geweest, blijft daarom onbekend.

Uit de geïnccludeerde studies komt een aantal **implementatieproblemen** naar voren. Bijvoorbeeld dat het voor de betrokken instanties lastig was om de doelgroep te bereiken (e.g., contact leggen en onderhouden) en hen te laten deelnemen aan de interventie. Bovendien vormden de niet-optimale informatie uitwisseling en communicatie tussen de betrokken partners en een onderschatting van de benodigde organisatorische middelen en mankracht een risico op het mislukken van de interventies.

Conclusie

Met het oog op het ontwikkelen van interventies en het doorbreken van een criminele carrière in de georganiseerde criminaliteit is het van belang dat bestaande en toekomstige initiatieven zich richten op die risico en beschermende factoren waarvan bekend is dat ze gerelateerd zijn aan ingroei en doorgroei in georganiseerde criminaliteitsgroepen. Dit onderzoek laat zien dat verschillende factoren de kans op toetreding tot georganiseerde criminaliteitsgroepen verhogen. Om te voorkomen dat jongeren in de georganiseerde criminaliteit terecht komen of hier verder in doorgroeien is het van belang om in de aanpak onder andere aandacht te besteden aan de rol van familie- en vriendschapsbanden, de verblijfplaats van jongeren en het al of niet hebben van (bepaald) werk. Het onderzoek laat daarmee zien dat in de aanpak van aanwas van jongeren in georganiseerde criminaliteit multidisciplinaire interventies gericht op verschillende levensgebieden belangrijk zijn. Voor toekomstige initiatieven is het van belang door gedegen wetenschappelijk onderzoek zicht te krijgen op wat werkt (en wat niet) om aanwas in georganiseerde criminaliteit te voorkomen, voor wie dit werkt, en onder welke omstandigheden.

Amsterdam, maart 2023

www.nscr.nl/epic

Review 1: Risicofactoren en mechanismen om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit

Risicofactoren obv statistisch bewijs

Mannen

Crimineel verleden:
Hoe meer strafbare feiten, hoe
groter de kans op toetreding

Criminele familieleden:
Met name moeder-zoon relaties

Etnische minderheid

Criminele vrienden

Risicofactoren obv kwalitatief bewijs

Maatschappelijke
positie/baan

Nabijheid
criminele omgeving

Schulden

Armoede

Laag opleidingsniveau

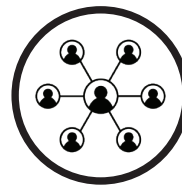
Mechanismen om betrokken te raken

Actieve rekrutering

Solliciteren

Via sociaal netwerk

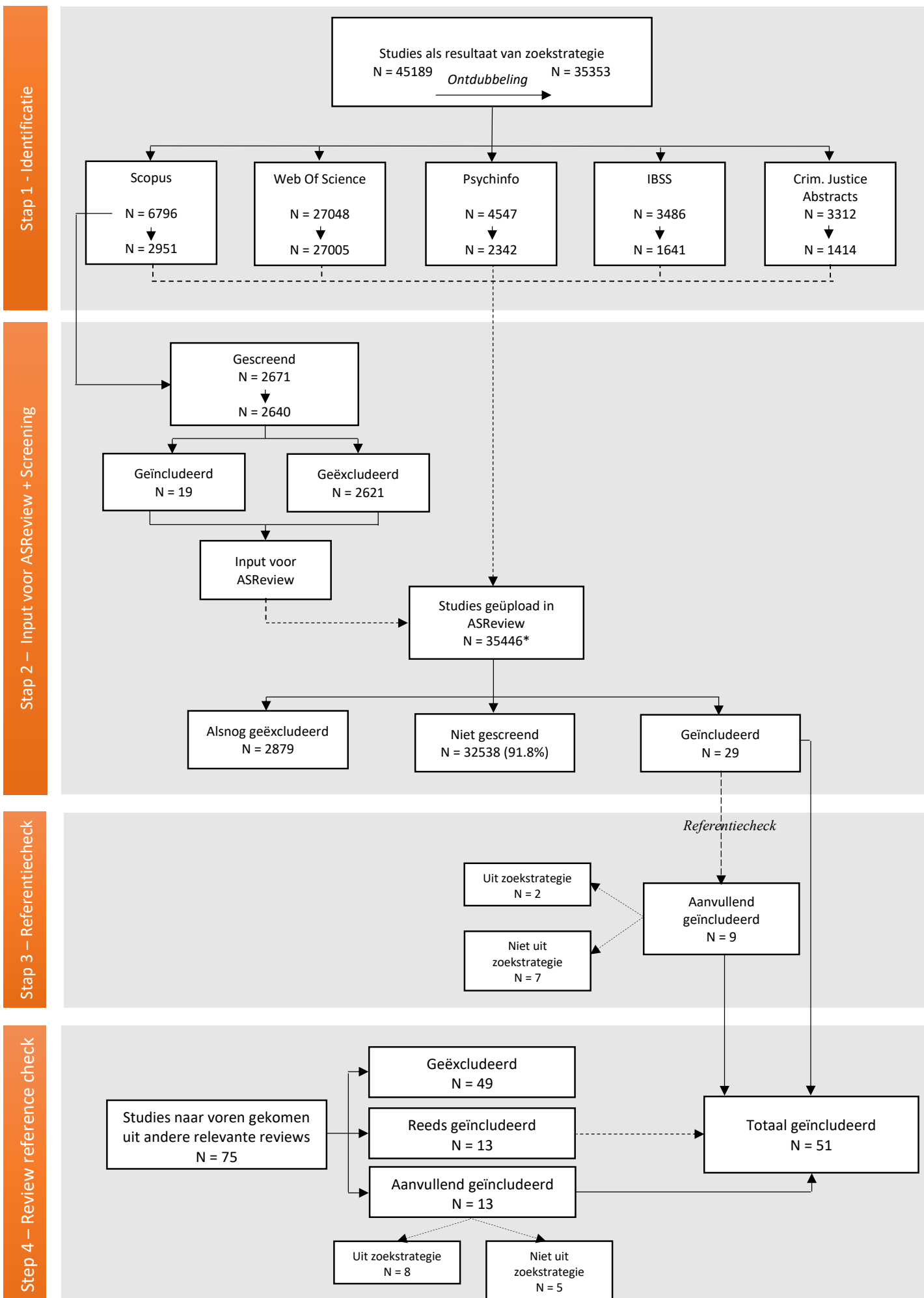

Zelf groep opzetten

Review 2: Effectieve interventies

Hoogstaand kwalitatief onderzoek naar de effectiviteit en werkzame elementen van interventies in de georganiseerde criminaliteit ontbreekt op dit moment. We zien dat voornamelijk de gebruikelijke interventies tegen jeugdcriminaliteit worden ingezet, in lijn met het idee dat dezelfde risicofactoren een rol spelen.

Appendix 1. Flowdiagram systematische review risicofactoren

Appendix 2. Prevalentie risico en beschermende factoren geïncorporeerde studies

Risicofactoren	# studies waarin genoemd	Positief verband ²	Negatief verband ³	Geen verband
Individueel				
Demografisch				
Geslacht	22	20	0	2
Ethniciteit	20	16	1	4
Geboorteland	17	16	0	1
Verhuizing	5	5	0	0
Religie	2	2	0	0
Land	1	1	0	0
(Mentale) gezondheid				
Verslaving en/of middelengebruik	10	9	1	0
Psychopathologie	5	4	0	1
Socioeconomische factoren				
Werk	20	16	5	1
Socioeconomische status	9	4	2	3
Financiële problemen of armoede	8	8	0	0
Schulden	7	5	1	1
Het hebben van skills of contacten	7	6	2	2
Criminele voorgeschiedenis				
Criminaliteit voorafgaand aan aanwas	24	23	1	1
# delicten voorafgaand aan aanwas	21	17	3	1
Leeftijd eerste delict	19	-	-	-
Leeftijd eerste delict georganiseerd	13	-	-	-
Criminele specialisatie	9	5	2	3
Eerdere detentie	8	7	0	1
# jaar tussen eerste delict en aanwas	5	-	-	-
Gezin				
Criminele familie	26	26	0	1
Romantische relatie	9	6	2	1
Opvoeding	7	6	0	1
Huiselijk geweld meegemaakt	5	5	0	0
Zelf gescheiden	4	4	0	0
Het hebben van kinderen	4	3	0	1
Gescheiden ouders	4	4	0	0
Komt uit eenouder gezin	3	3	0	0
Komt uit pleegzorg	1	1	0	0
Sociale relaties				

² Dit betekent: hoe sterker deze risicofactor aanwezig is, hoe hoger het risico op terechtkomen in georganiseerde criminaliteit

³ Dit betekent: hoe minder sterk deze risicofactor aanwezig is, hoe hoger het risico op terechtkomen in georganiseerde criminaliteit

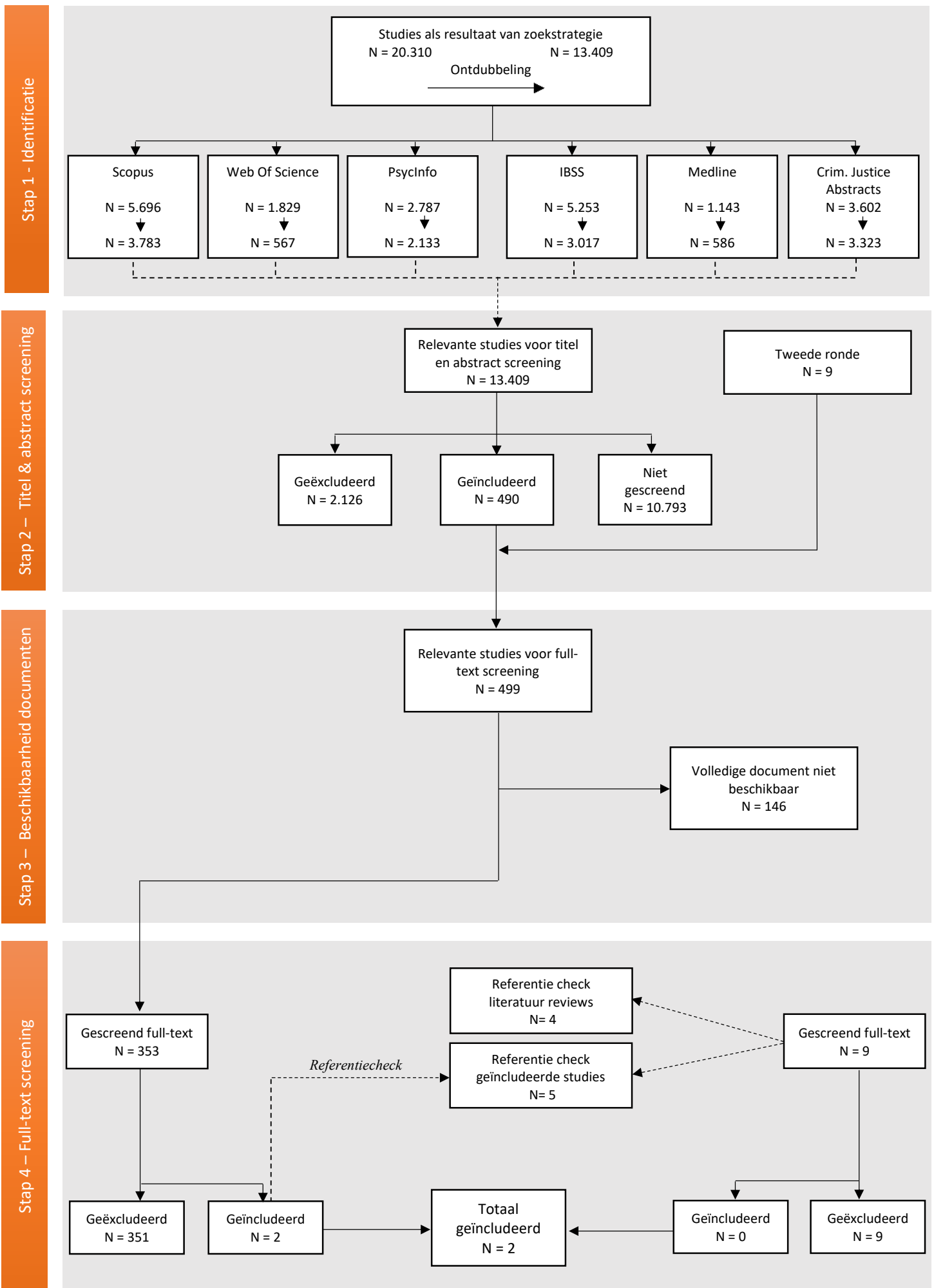
Risicofactoren	# studies waarin genoemd	Positief verband ²	Negatief verband ³	Geen verband
Criminele vrienden	25	25	0	0
Problematische jeugdgroep	5	5	0	0
Delicten gepleegd in groepsverband	3	3	0	0
School				
Opleidingsniveau	10	8	1	2
Schoolprestaties	4	4	0	0
Bredere sociale gemeenschap				
Woonplaats	20	20	1	0
SES in buurt	9	9	0	0
Aanwezigheid in criminogene settings	7	7	0	0

Appendix 3. Aantal studies dat een bepaalde risicofactor heeft onderzocht per ingroeimechanisme

Risicofactoren/ Ingroeimechanisme	Actieve recruiterig	Zelf- melden	Ingroeien	Zelf opzetten
Individueel				
Demografisch				
Geslacht	2	0	2	0
Ethniciteit	2	0	0	1
Geboorteland	1	0	0	0
Verhuizing	1	0	0	0
Religie	0	0	0	0
Land	0	0	0	0
(Mentale) gezondheid				
Verslaving en/of middelengebruik	1	1	1	0
Psychopathologie	0	0	1	0
Socioeconomische factoren				
Werk	6	3	2	1
Socioeconomische status	2	0	0	0
Financiële problemen of armoede	2	2	1	0
Schulden	2	1	0	0
Het hebben van skills of contacten	2	2	0	1
Criminele voorgeschiedenis				
Criminaliteit voorafgaand aan aanwas	3	2	1	1
# delicten voorafgaand aan aanwas	0	1	0	0
Leeftijd eerste delict	0	0	0	0
Leeftijd eerste delict georganiseerd	0	0	0	0
Criminele specialisatie	0	0	0	0
Eerdere detentie	2	0	0	0
# jaar tussen eerste delict en aanwas	0	0	0	0
Gezin				
Criminele familie	1	1	1	0
Romantische relatie	0	0	0	0
Opvoeding	1	1	0	0
Huiselijk geweld meegemaakt	1	0	1	0
Zelf gescheiden	0	0	1	0
Het hebben van kinderen	3	1	3	0
Gescheiden ouders	0	1	0	0
Komt uit eenouder gezin	0	0	0	0
Komt uit pleegzorg	0	0	0	0
Sociale relaties				
Criminele vrienden	1	0	0	0
Problematische jeugdgroep	2	0	0	0
Delicten gepleegd in groepsverband	7	3	2	2
School				
Opleidingsniveau	2	1	0	0

Risicofactoren/ Ingroeimechanisme	Actieve recruiterig	Zelf- melden	Ingroeien	Zelf opzetten
Schoolprestaties	1	0	0	0
Bredere sociale gemeenschap				
Woonplaats	3	0	1	2
SES in buurt	2	1	0	0
Aanwezigheid in criminogene settings	1	1	0	0

Appendix 4. Flowdiagram systematische review interventies

www.nscr.nl/epic

Explaining, Preventing, and
Intervening in organized
Crime involvement